

T.C. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA,

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremlerin ardından yürütülen ceza ve idari yargı süreçlerinde ortaya çıkan yapısal sorunların, deprem davalarında cezasızlık riskini artıran uygulamaların, kamu görevlilerinin sorumluluğuna ilişkin soruşturma süreçlerinde yaşanan aksaklıkların, bilirkişi sistemi kaynaklı gecikmelerin ve deprem mağdurlarının adalete erişimini engelleyen uygulamaların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz. 06.08.2026

Gökçe GÖKÇEN

İzmir Milletvekili

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremlerin üzerinden üç yılı aşkın süre geçmiş olmasına rağmen, depremde yakınlarını kaybeden yurttaşların adalet arayışı hâlen karşılık bulamamıştır. Yürütülen ceza ve idari yargılamalarda ortaya çıkan tablo, münferit yargısal aksaklıklardan öte, deprem davalarında yapısal bir cezasızlık sorununun bulunduğunu göstermektedir.

Deprem davalarının önemli bir kısmında soruşturmanın dar kapsamlı yürütüldüğü, sorumluluk zincirinin bütünlüklü biçimde ele alınmadığı ve özellikle kamu görevlilerinin sorumluluğunun etkili şekilde soruşturulmadığı görülmektedir. Birçok dosyada kamu görevlilerine ilişkin soruşturma izin süreçleri yıllardır tamamlanmamış, bazı dosyalarda ise izin talepleri fiilen sürüncemede bırakılmıştır. Bu durum, kamu görevlileri bakımından fiili bir koruma alanı yaratıldığı yönündeki kaygıları güçlendirmektedir.

Deprem yargılamalarında bilirkişi raporlarının uzun süre tamamlanmaması, teknik inceleme süreçlerinin sürekli uzaması, bazı bilirkişi raporlarının tarafsızlık ve yeterlilik bakımından ciddi tartışmalara konu olması ve yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmaması, adalete erişim hakkını zedelemektedir. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda bilirkişi raporlarının belirli süreler içinde hazırlanması öngörülmesine rağmen, birçok deprem dosyasında bilirkişi raporlarının aylar hatta yıllar boyunca dosyalara sunulmadığı görülmektedir. Adıyaman Gölbaşı PTT Şubesi (Öztekin Apartmanı), Hatay Kupik Apartmanı, Adıyaman Üzümkent Sitesi, Adıyaman Yukarı Şehir Kooperatif Evleri - Kahramanmaraş Akerman Apartmanı ve Adıyaman Akgül Apartmanı gibi çok sayıda dosyada bilirkişi raporlarının uzun süredir beklenmesi, mağdur ailelerin adalet beklentisini ağır biçimde zedelemektedir.

Adalet Bakanlığı tarafından bilirkişi sistemine ilişkin yapılan açıklamalarda ortalama rapor süresinin düşürüldüğü ifade edilmesine rağmen, deprem davalarındaki mevcut tablo bu açıklamalarla örtüşmemektedir. Özellikle çok sayıda insanın yaşamını yitirdiği dosyalarda bilirkişi raporlarının makul süre içerisinde tamamlanmaması, bilirkişilere ve bilirkişi sistemine yönelik denetim ve yaptırım mekanizmalarının etkinliği konusunda ciddi soru işaretleri doğurmaktadır.

Bunun yanında deprem davalarında bilirkişi incelemelerinin çoğu zaman yalnızca inşaat mühendisliği perspektifiyle ele alındığı, jeoloji, jeofizik, şehir planlama ve afet yönetimi gibi alanların yeterince sürece dahil edilmediği yönünde eleştiriler bulunmaktadır. Maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için multidisipliner incelemelerin zorunlu olduğu yönündeki talepler uzun süredir dile getirilmektedir. Bunun yanında, deprem yargılamalarında bilirkişi incelemelerinin çoğu zaman yalnızca inşaat mühendisliği perspektifiyle ele alındığı; jeoloji, jeofizik, şehir ve bölge planlama ile afet yönetimi gibi uzmanlık alanlarının sürece yeterli ölçüde dahil edilmediği yönünde ciddi eleştiriler bulunmaktadır. Oysa yapı güvenliği, zemin özellikleri, yer seçimi, imar politikaları ve idari denetim süreçleri bir bütün hâlinde değerlendirilmeden maddi gerçeğin tam anlamıyla ortaya çıkarılması mümkün değildir. Bu nedenle, etkin ve sağlıklı bir yargısal inceleme yürütülebilmesi için multidisipliner bilirkişi heyetlerinin görevlendirilmesi gerektiği yönündeki talepler uzun süredir dile getirilmektedir.

Nitekim Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin deprem davalarına ilişkin verdiği bozma kararlarında da; yapıların projelendirme, inşa ve denetim süreçlerinde görev alan tüm aktörlerin sorumluluğunun ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği, kamu görevlileri bakımından etkili inceleme yapılmasının zorunlu olduğu ve bilirkişi raporlarının multidisipliner heyetlerce hazırlanması gerektiği açık biçimde vurgulanmıştır. Ancak yıllardır dile getirilen bu hukuki itirazların ancak üç yılı aşkın bir sürenin ardından yüksek yargı kararlarında karşılık bulmuş olması, adaletin gecikmesinin yarattığı mağduriyeti ortadan kaldırmamaktadır.

Deprem davalarında sanıkların büyük ölçüde tutuksuz yargılandığı, bazı sanıkların birden fazla deprem dosyasında yargılanmalarına rağmen tutuklanmadığı ve firari sanıkların bulunduğu görülmektedir. Tutuksuz sanıkların duruşmalardan bağışık tutulması, SEGBİS yoluyla katılım sağlanması ya da sonraki celselere katılmamaları; mağdur yakınlarının sanıklarla yüz yüze gelme, doğrudan soru yöneltme, çapraz sorgu ve etkili sorgulama imkânını fiilen sınırlandırmaktadır.

Bazı dosyalarda ise sanıkların ifadelerinin ara duruşmalarla ve müştekiler ve müşteki vekillerine bilgilendirme yapılmaksızın alındığı ve devamında ifadesi alınan sanıkların salıverildiği yönünde ciddi iddialar bulunmaktadır. Özellikle deprem mağdurlarının önemli bir bölümünün yaşadıkları kentleri terk etmek zorunda kalmış olması, ilk duruşmalara erişimlerini de zorlaştırmaktadır.

Deprem davalarında mahkeme heyetlerinin mağdur yakınlarına ve avukatlara yönelik tutumları da ayrıca tartışma konusudur. Bazı duruşmalarda mağdur ailelerin sözlerinin kesildiği, taleplerinin dikkate alınmadığı ve dosyaların gereksiz ara kararlarla uzatıldığı yönünde çok sayıda beyan bulunmaktadır.

Yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmaması da deprem davalarındaki temel sorunlardan biridir. Depremi üzerinden üç yılı aşkın süre geçmiş olmasına rağmen hâlen iddianamesi düzenlenmeyen dosyalar bulunmaktadır. Bunun en dikkat çekici örneklerinden biri İskenderun Devlet Hastanesi dosyasıdır. Hastanenin A Blok'unun yıkılması sonucu 125 kişi yaşamını yitirmiş olmasına rağmen hâlen iddianame düzenlenmediği ve kamu görevlileri hakkında ön inceleme dahi yapılmadığı yönündeki bilgiler, etkili soruşturma yükümlülüğü bakımından ciddi kaygılar yaratmaktadır.

Rönesans Rezidans dosyası ise; bir kez daha bilirkişi raporu alınmasına karar verilmesi ile deprem yargılamalarında teknik süreçlerin uzaması ve yargılamaların sürüncemede kalması bakımından sembolik örneklerden biri olarak öne çıkmaktadır.

Deprem davalarında suç vasfına ilişkin tartışmalar da kamu vicdanında önemli bir yer tutmaktadır. Birçok dosyada olası kast tartışmasının yeterli açıklık ve kapsamla ele

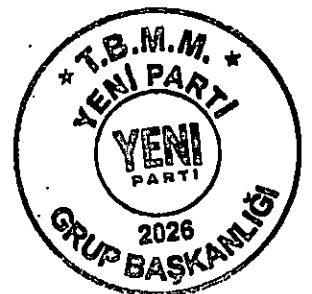

yönünde ciddi eleştiriler bulunmaktadır. Açık risklere, bilimsel uyarılara, mevzuata aykırı yapılaşmaya ve ağır ihmal iddialarına rağmen bazı dosyaların daha hafif hukuki nitelendirmeler kapsamında değerlendirilmesinin nedenleri açıklığa kavuşturulmalıdır. Olası kast ihtimalinin yeterli kapsam ve derinlikte tartışılmaması, değerlendirilmemesi ise mağdur yakınları nezdinde cezasızlık algısının güçlenmesine neden olmaktadır.

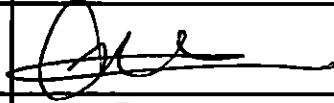
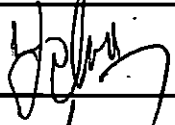
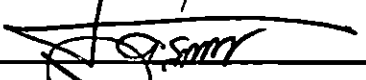
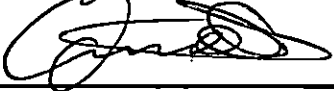
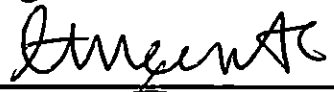
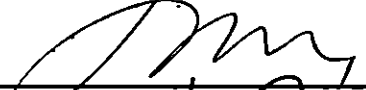
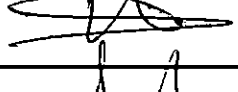
Öte yandan iyi hal indirimleri ve infaz rejimine ilişkin uygulamalar da deprem suçları bakımından verilen cezaların caydırıcılığı konusunda ciddi tartışmalara yol açmaktadır. Bunun yanında geçmiş yıllarda çıkarılan imar affi düzenlemelerinin denetimsiz ve riskli yapılaşmayı teşvik ettiği yönündeki eleştiriler de dikkate alındığında, deprem suçlarına ilişkin mevcut mevzuatın ve denetim sisteminin bütünlüklü biçimde ele alınması gerekmektedir.

Depremde yakınlarını kaybeden ailelerin temel talebi intikam değil, adalettir. Sorumluluk zincirinin bütünlüklü biçimde ortaya çıkarılması, kamu görevlileri dahil tüm sorumluların etkili biçimde soruşturulup yargılanması, deprem davalarında cezasızlık riskinin ortadan kaldırılması ve adalete erişimi engelleyen yapısal sorunların giderilmesi hukuk devleti ilkesinin gereğidir.

Bu nedenlerle, deprem davalarında yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda ortaya çıkan yapısal sorunların, bilirkişi sistemine ilişkin gecikmelerin ve denetim eksikliklerinin, kamu görevlilerine ilişkin soruşturma izin süreçlerinde yaşanan aksaklıkların, olası kast tartışmasının neden etkili biçimde yürütülmediğinin, tutuksuz yargılama, firari sanıklar ve duruşmalardan bağışık tutulma uygulamalarının, iyi hal indirimleri ve infaz rejiminin deprem suçları bakımından yarattığı sonuçların, imar affi politikalarının deprem riskine etkilerinin, iddianamesi hâlen düzenlenmeyen dosyaların nedenlerinin, deprem mağdurlarının adalete erişimini engelleyen uygulamaların araştırılması ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis Araştırması açılması gerekmektedir.

..... Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
İsmail SÜCMEZ	Trebzon	S. SÜCMEZ
Gökem ÖZCAN	MUGLA	
Süleyman BULBUL	Aydın	
Hikmet İbrahim HALICI	İsparta	
Gamze TAŞCIER	Ankara	
Özgür Ceylan	Çanakkale	
Tahsin Ocaklı	Rize	
Talat DİNARCI	MERSİN	
Cemal Enginyurt	İstanbul	
Emir ÖZDEMİR	Bursa	
Seyit Rıdvan	Ordu	
Deniz YILMAZ	İZMİR	
Velî Ağababa	Mobilya	
Servet Mallaçoğlu	Hatay	
Bahadır ÖZCAN	Adana	
Yüksel Taşkın	İzmir	
Aşkın GENÇ	KATİERİ	
Cumhur UZUN	MUGLA	
Nail GİLEK	Kocaeli	
SEREF ARRAÇ	DENİZLİ	

